

TALOUSNEUVOSTO

13.11.2014

Kokousmuistio 7/2014

Aika 12.11.2014 klo 8.00–9.30

Paikka Pääministerin virka-asunto Kesäranta

Läsnä Alexander Stubb, puheenjohtaja
Antti Rinne, varapuheenjohtaja
Fjäder Sture
Ihalainen Lauri
Järventaus Jussi
Liikanen Erkki
Lyly Lauri
Marttila Juha
Orpo Petteri
Palola Antti
Penttilä Risto E.J.
Heinonen Olli-Pekka (at)
Hetemäki Martti (at)
Kaltio Maarit (at)
Turunen Joonas (at)
Vartiainen Juhana (at)
Sinko Pekka (s)

1 Kokouksen avaus

Pääministeri avasi kokouksen klo 8.00 ja totesi asialistalla olevan ”Talouspolitiikan linjavalinnat keskipitkällä aikavälillä”. Valmistellut keskustelunavauspuheenvuorot on pyydetty puheenjohtaja Antti Palolalta ja toimitusjohtaja Risto E.J. Penttilältä. Ylijohtaja Juhana Vartiainen on lupautunut selostamaan Anders Borgilta tilatun, aiheeseen liittyvän selvityshankkeen alustavaa sisältösuunnitelmaa.

Pääministeri totesi lyhyesti hallituksen loppukauden talouspolitiikkaan liittyvät virstanpylväät ja vielä edessä olevat päätökset, joista ehkä keskeisin on SOTE-ratkaisun vieminen maaliin. Pääministeri kiitti järjestöjä eläkeratkaisusta, joka on merkittävä osa hallituksen rakennepakettia.

2 Talouspolitiikan linjavalinnat keskipitkällä aikavälillä

Antti Palola totesi, että talouspolitiikan päätavoite ensi vaalikaudella on oltava työllisyyden vahvistaminen ja tuottavuuden parantaminen (liite 1). Työurien pidentäminen edellyttää myös uusien työpaikkojen syntymistä. EU:n ja EKP:n piirissä tehtävät talouspoliittiset valinnat vaikuttavat myös Suomen viennin vetoon. Kasvu edellyttää panostamista osaamiseen, uskallusta investoida ja reipasta tekemisen meininkiä.

Talouden näkyminen ollessa heikot ja yksityisen sektorin säästäessä tarvitaan enemmän julkisen vallan vauhditusta etenkin julkisten investointien muodossa, joiden suhteellinen osuus bkt:sta on alhaisempi kuin Ruotsissa. Tarvitsemme enemmän myös yksityisiä investointeja. Teollisuutemme on viime vuosina investoinut keskeisiä kilpailijamaita vähemmän ja tämä heikentää kilpailukykyämme. Yksityisten investointeja voidaan edistää parantamalla toimintaympäristön ennakoitavuutta.

Lyhyellä aikavälillä voimme vahvistaa työllisyyttä ja kilpailukykyä pitämällä kotimaisen kustannuskehityksen kurissa. Palkkojen lisäksi on seurattava myös muita kotimaisia kilpailukykyyn vaikuttavia tekijöitä. Ostovoima on turvattava palkka- ja veroratkaisuja yhteen sovittamalla ja palkkamaltin aika on hyödynnettävä kilpailukyvyn vahvistamiseen.

Meillä on mahdollisuus ottaa maltillisesti lisää velkaa kasvua ja työllisyyttä tukevien julkisten investointien rahoittamiseen, mikäli rakenteellisilla uudistuksilla vastataan julkisen talouden kestävyysvajeeseen. Keskeinen keino valtion talouden tilan parantamisessa on työttömyyden alentaminen. Veroasteen merkittävä laskeminen tai korottaminen ei ole lähivuosina mahdollista. Verotuksessa on pyrittävä laajaan veropohjaan sekä työnteon kannustamiseen. Julkinen sektori luo osaltaan kasvun edellytyksiä eikä sitä pidä nähdä vain painolastina.

Risto E.J. Penttilä totesi globalisaatiokehityksen pitkälti pysähtyneen jo joitakin vuosia sitten ja ottaneen viime vuosina jopa "takapakkia". Tämä kehitys heijastuu negatiivisesti myös Suomen talouteen. Arktisen alueen kehitysnäkymät tarjoavat Suomelle uusia merkittäviä mahdollisuuksia. Suomen tulisi ottaa oppia Nokiasta ja aloittaa uudistunut nousu matalammalta lähtöalvalta. Tämä edellyttää selkeää strategiaa ja taktista ketteryyttä.

Tarvittavia uudistuksia ovat mm. valtion konserniohjauksen toteuttaminen jollakin vaihtoehtoisista malleista. Siiloutunut hallinto aiheuttaa sääteltylvan, josta on päästävä eroon. Lyhyt hallitusohjelma riittää paaluttamaan keskeiset tavoitteet. Julkisen sektorin kokoa ja kokonaisveroastetta sekä erityisesti työn verotusta on alennettava. Tarvitsemme myös enemmän kasvullista yritystoiminnan omistajuutta, jota voidaan edistää verotusta kehittämällä ja sen osalta aiemmin tehtyjä virheitä oikomalla. Työmarkkinoille tarvitaan sekä porkkanoita että enemmän joustoja työllisyyden nostamiseksi.

Juhana Vartiainen selosti Anders Borgilta tilatun, Suomen talouspolitiikan lähivuosien linjauksia pohtivan selvityshankkeen alustavaa sisältösuunnitelmaa (liite 2). Vartiainen toimii Borgin pyynnöstä hankkeen toisena kirjoittajana. Vartiainen arvioi pystyvänsä oman taustansa vuoksi katsomaan asioita "ruotsalaisesta näkökulmasta" ja olevansa monissa kysymyksissä Borgin kanssa samoilla linjoilla.

Selvityshanke tulee sisältämään kuvauksen ja tulkinnan Suomen talouden kehityksestä 1990-luvun lamasta tähän päivään sekä ehdotuksia, joiden avulla vaikeuksista voidaan nousta. Ehdotettavat toimenpiteet tulevat koskemaan mm. palkanmuodostusta ja työmarkkinoiden toimintaa, työn tarjonnan lisäämistä, pitkän aikavälin tuottavuuskasvua sekä finanssipolitiikan mitoitusta.

3 Keskustelu

Keskustelussa todettiin, että vaisuudestaan huolimatta työllisyyskehitys on kuitenkin ollut suhteellisesti parempaa kuin kokonaistuotannon heikko kehitys antaisi olettaa. Vaikka hintakilpailukyvyn heikkeneminen on pysähtynyt, Suomen kustannustaso on aiem-

man kustannuskehityksen seurauksena kilpailijamaita korkeammalla ja tämä kustannuskuilu tulisi kuroa umpeen. Lähivuosien näkymiä varjostavat tehtyjen investointien vähäisyys sekä väestön ikääntyminen, jotka uhkaavat alentaa kasvupotentiaalia. Olisi hyvin tärkeää saada muodostettua yhteinen näkemys talouskehityksen perusrasta.

Useissa puheenvuoroissa tuotiin esiin huoli julkisen sektorin koosta ja kokonaisveroasteesta suhteessa kokonaistuotantoon. Toisaalta huomautettiin myös, että julkisen sektorin suhteellinen koko on suhdanteisiin nähden vastasyklinen ja tasoittaa näin ollen talouden heilahteluja. Julkisen sektorin rakenteellinen sopeutus tulisi siksi ajoittaa ”hyviin aikoihin”. Konkreettisina keinoina julkisten menojen hillintään mainittiin mm. omavastuun lisääminen ja omatoimisuuden kannustaminen sekä hoiva- että koulutuskysymyksissä. Tarpeesta muuttaa verotuksen rakennetta työntekoa kannustavaan suuntaan oli varsin yksimielisiä. Myös ehdotus perusteellisemmasta sosiaaliturvan kokonaisuudistuksesta sai kannatusta.

Todettiin myös, että julkisen ja yksityisen sektorin välillä ei ole perustavanlaatuaista vastakkainasettelua. Julkinen sektori luo osaltaan puitteet yksityisen sektorin toiminnalle, joka viime kädessä synnyttää talouskasvun sekä verotulot. Julkinen sektori ei kuitenkaan saa kasvaa liian suureksi, jotta yksityiselle sektorille jää tilaa ja resursseja. Konkreettiset näkemykset siitä, milloin julkinen sektori on liian suuri ja mikä olisi oikea tavoitetaso vaihtelevat.

Yritysten kasvua arvioitiin voitavan edistää mm. säätelyä edelleen purkamalla. Puurankentamista koskevan säätelyn järjeittäminen on esimerkki deregulaatiosta, joka on mahdollistanut uuden liiketoiminnan syntymisen. Myös yritysten verotuksen kehittäminen kotimaista omistamista ja kotimaassa tapahtuvaa voitonjakoa tukevaan suuntaan nostettiin esiin. Myös ICT-tekniikan hyödyntämisen edistäminen nähtiin tärkeäksi. Tässä suhteessa Suomen kaltaiset kehittyneet maat ovat vaarassa jumittua vanhoihin rakenteisiin, mikä hidastaa digitalisaation hyötyjen saavuttamista.

Työmarkkinoiden osalta vertailtiin Suomen, Ruotsin ja Saksan sopimusmalleja. Suomen keskitetyn mallin todettiin tuottaneen viime vuosina maltillisia ja asiallisesti samantyyppisiä ratkaisuja kuin Ruotsin ventialojen palkkajohtajuuteen perustuva liittomalli. Saksassa ennakoitujen nimelliskorotukset vaikuttavat varsin korkeilta, mutta niiden käytännön vaikutusta pehmentää mahdollisuus käyttää yrityskohtaisia avauslausekkeita.

Arvojen osalta monissa puheenvuorossa korostettiin ahkeruutta. Pohjoismainen malli pohjautuu avoimeen, dynaamiseen ja kasvavaan talouteen. Kaikki ovat mukana, eikä heikoimpia jätetä pulaan. Ei pidä kuitenkaan luoda mallia, jossa mahdollisuus jättäytyä yhteiskunnan tuen varaan tarjotaan liian monille sellaisille, joilla on hyvät edellytykset pärjätä omillaan.

4 Kokouksen päättäminen

Talousneuvoston joulukuun kokous pidetään keskiviikkona 10.12.2014 klo 8.00. Aihe vahvistetaan myöhemmin. Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 9.30.

Pekka Sinko
talousneuvoston pääsihteeri